

Landbrugets Forsikringsvæsen i Danmark.

Af cand. polit. *Johs. Dalhoff*,
Assistent i Statens statistiske Bureau.

Indledning.

Den følgende Fremstilling af det danske Landbrugs Forsikringsvæsen er udarbejdet i Sommeren 1911 paa Foranledning af Det internationale Landbrugsinstituts herværende Bureau til Offentliggørelse i Institutets Bulletin. Nedenstaaende fremtræder den dog i en noget forkortet og paa visse Punkter ændret Skikkelse, idet forskellige for udenlandske Læsere nødvendige Oplysninger her har kunnet udelades.

Landbrugets Ulykkesforsikring er ikke omtalt, idet den tidligere har været Genstand for særlig Omtale i Institutets Bulletin, og med Hensyn til Livsforsikringen findes der ikke særlige Institutioner for Landbruget. Afhandlingens Indhold er derfor begrænset til de forskellige Brancher af Skadesforsikringen (Brand-, Stormskade-, Hagel- og Kreaturforsikring m. fl.), idet der særlig er lagt Vægt paa statistisk at vise det Udviklingstrin, der nu er naaet.

Som Kilder er benyttet, hvad der foreligger af officiel Statistik, og forskelligt Materiale i Statistisk Bureau, Landøkonomisk Aarbog, Forsikringsfagpressen (bl. a. Assurandøren, 15. Aarg. Nr. 3, 4, 10, 11 og 13) og en Række Jubilæumsskrifter og Beretninger fra forskellige større Selskaber og Foreninger. Paa ikke faa Punkter har Kilderne dog været mangelfulde og forskellige Tal og Angivelser er derfor ansatte efter Skøn og er muligvis ikke helt rigtige. Men de eventuelle fejlagtige Angivelser kan muligvis bidrage til, at de nøjagtige kommer frem for Dagens Lys og har jo saa derved gjort nogen Nytte.

Den stærke Udvikling i det danske Landbrug, der strækker sig tilbage til Midten af det forrige Aarhundrede, men navnlig har fundet Sted siden 1880'erne, den store Kapital, Landbruget raader over, og Produktionens stigende Værdi, har medført en samtidig betydelig Stigning i Antallet af Forsikringsinstitutioner for Landbruget og i disses Omfang; de danske Landbrugeres bekendte Evne til at danne Sammenslutninger med økonomiske Formaal, der har givet sig Udslag i Oprettelsen af Andelsmejerierne, -slagterierne, Forbrugsforeningerne o. m. a., har givet disse Forsikringsinstitutioner et bestemt og gennemgaaende ganske ensartet Præg: det store Flertal af dem er gensidige Foreninger, der er dannet af og for en større eller mindre Kreds af Landbrugere og administreres af Landbrugerne selv. Staten har ikke gennem Lovgivning eller paa anden Maade lagt Baand paa dem, men har heller ikke støttet dem eller ydet dem nogen Beskyttelse (en særlig Forsikringslovgivning findes overhovedet kun for Livs- og Bygningsbrandforsikring). Om mange af de ældre Forsikringsforeninger gælder det, at der med deres Oprettelse tillige har været forbundet andre Hensigter: f. Eks. at samle en Egns Befolkning i politisk Øjemed; af de i de senere Aar oprettede Forsikringskasser er ikke saa faa knyttede til de Bestræbelser, der nu udfoldes for at skabe selvstændige Organisationer for Husmandsstanden.

Rent forsikringsmæssigt set er Flertallet af disse Institutioner ret ufuldkomne; deres Omraade er i mange Tilfælde alt for lille til at give blot nogenlunde stabile Skadesforhold. Om noget rationelt beregnet Præmiegrundlag er der sjældent Tale; der opkræves forud visse Indskud og Præmier, hvorefter Aarets Underskud dækkes ved Ekstrapaaligninger paa Medlemmerne. En Opsamling af Reservefond kan derfor heller ikke finde Sted, mødte ofte tidligere endogsaa Modstand, fordi et saadant kunde foranledige Tab ved Besvigelser, og Genforsikring anvendes som oftest slet ikke; den Regnskabsføring og Revision, der finder Sted, var i ældre Tid og vil vel endnu ofte vise sig at være af meget primitiv Art*). Men der administreres gennemgaaende meget billigt, hvilket giver de smaa

---

*) Den nylig vedtagne Bogføringslov vil dog rimeligvis forandre Forholdene til det bedre.

Foreninger et Fortrin for de store, og har gjort det vanskeligt eller umuligt baade for danske Aktieselskaber og for udenlandske Selskaber at tage en Konkurrence op.

Efterhaanden er der dog i de forskellige Brancher ved Siden af de smaa lokale Foreninger opstaaet større, forretningsmæssigt ledede Foreninger eller Selskaber, men næsten alle ogsaa indrettede efter Gensidighedsprincippet; og de Fordele, disse byder paa: fastere Præmier, større Sikkerhed, rationel Tarifiering af Præmierne efter Risiko o. l., har gjort, at de gerne er vundet stærkt frem paa de andres Bekostning. Som saadanne skal nævnes »Danmark« i Løsøreforsikringen, »Dansk Forsikrings Forening mod Stormskade«, Kreaturforsikringsselskaberne »Kustos« og »Pan« o. s. v., hvorom det nærmere vil fremgaa af de følgende Afsnit.

Paa et enkelt Omraade, Brandforsikring af fast Ejendom, har Forholdene udviklet sig paa en særlig Maade som Følge af, at Staten allerede paa et tidligt Tidspunkt tog Sagen i sin Haand og stadig gennem en særlig Lovgivning har grebet ind i Forholdenes Udvikling.

Brandforsikring.

A. Forsikring af faste Ejendomme.

Danmarks ældste Institution for Brandforsikring paa Landet, »Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger«, oprettedes i 1792. Slutningen af det 18de Aarhundrede var »de store Landboreformers Tid« i Danmark. Fællesskabets Ophævelse, Udskiftningen af Jorderne, Udflytningen fra de tidligere tæt sammenbyggede Landsbyer, hvormed fulgte Opførelsen af mange nye og mere værdifulde Bøndergaarde, var Reformer, der alle paabegyndtes i denne Periode, og som bidrog deres til Oprettelsen af den nævnte Institution.

I ældre Tid tog Regeringen sig undertiden af de brandlidte ved at tilstaa dem Skattefrihed, Understøttelse

af den kongelige Kasse eller en Kollekt. Dog skal der allerede i første Halvdel af det 18de Aarhundrede have været enkelte mindre Brandforsikringsforeninger, ved Midten af Aarhundredet henved 50, hvis Medlemmer havde forpligtet sig til at yde hinanden Bygningshjælp i Tilfælde af Brandskade. Dog var det kun aldeles undtagelsesvis, at Folk paa Landet havde forsikret i de Tider.

»Den almindelige Brandforsikring« oprettedes som en monopoliseret Statsinstitution. Ledelsen af Brandforsikringen stod direkte under Regeringen og foregik under de stiveste Former. Saaledes blev der først i 1857, trods mange Aars Andragender derom, indført en klassificeret Præmietarif. Præmien havde længe været 2 p. m. for enhver Risiko. I 1872 overgik Foreningen til at blive et privat gensidigt Selskab, hvis Interessenter blev solidarisk ansvarlige, og som styredes af en Direktion og et Repræsentantskab, men dog under Justitsministerens Tilsyn. Det fastsattes ved Lov, at Forsikringen skulde staa aaben for alle offentlige og private Bygninger, som var forsvarlig indrettede mod Brandfare; der tilsikredes Panthavere i de forsikrede Ejendomme visse Rettigheder, navnlig derved, at en Forsikring ikke kunde ophæves uden Samtykke fra alle Panthavere. I de i Foreningen assurerede Ejendomme kunde umyndiges og offentlige Midler anbringes, og Foreningen fik lovbestemt Panteret for Brandkontingentrestancer. Ved disse og andre Bestemmelser holdt Foreningen længe sin Stilling som faktisk monopoliseret.

Da »Landbygningernes Brandforsikring« oprettedes i 1792, begyndte den med en indtegnet Forsikringssum af ca. 25 Mill. Kr., der overgik fra andre Institutioner. 50 Aar efter var Summen 10-doblet, og i de siden forløbne 70 Aar er Summen atter 10-doblet. Den indtegnede Forsikringssum i forskellige Aar fremgaar af nedenstaaende:

Aar 1800	ca.	50	Mill. Kr.
— 1825	-	215	—
— 1850	-	300	—

Aar 1875	ca. 900 Mill. Kr.
— 1900	- 1900 —
— 1910	- 2500 —

Tallene kendetegner den omtalte Brandforsikrings-Institutions stærke Vækst gennem Tiderne. Denne skyldes først og fremmest Værdifremgangen i Landbrugets Ejendomme og Oprettelsen af nye Landbrug, men derimod vistnok kun for den første Periodes Vedkommende tillige en stigende Anvendelse af Forsikring; det maa i alt Fald betragtes som givet, at allerede i Midten af forrige Aarhundrede var saa godt som alle Landejendomme forsikrede. Til de anførte Tal maa iøvrigt bemærkes, at en Del oprindelige Landsbyer i Tidens Løb er gaaet over til at blive Dele af Hovedstaden eller selvstændige Købstæder, men deres Huse er dog vedblivende forsikrede i »Landbygningernes Brandforsikring«. Paa den anden Side er der tilkommet andre Foreninger, der tegner Bygningsbrandforsikring paa Landet. (Jvfr. herom det følgende.)

Til nærmere Belysning af det her omtalte, paa sit Omraade stadig ganske dominerende Selskabs indre Forhold skal iøvrigt for de senere Aar anføres, at den gennemsnitlige Skadesprocent i 10-Aaret 19⁰¹/₀₂—19¹⁰/₁₁ har været 1.52. I de to foregaaende 10-Aar var den 1.46 og 1.58, og hvis man vil gaa længere tilbage, beregnedes den for de to Femaar 1854—58 og 1859—63 til henholdsvis 1.94 og 1.59. Kontingentet har i 1901—10 gennemsnitlig udgjort 1.63 pCt. af Forsikringssummen. Saavel absolut som relativt er Kontingentet ret stærkt varierende fra Aar til Aar, saaledes at der efter et Aar med et højt Skadesbeløb følger et Aar med store Kontingenter.

Dette foranlediges af, at Landbygningernes Brandforsikring gennemgaaende arbejder med for lave ordinære Præmier, saaledes at der stadig bagud maa opkræves Ekstrapræmier, og saaledes at det ikke har været muligt at opsamle et Reservefond, hvortil man kunde søge i de daarligere Aar.

»Landbygningernes almindelige Brandforsikring« er stadig Kæmpen blandt de forskellige Foretagender paa dette Omraade (jvfr. Tabellen S. 560). De ældste Konkurrenter fremkom dog allerede i 1850erne; den ene var for Landbygninger i Thisted Amt, den anden for mindre Landejendomsbesiddere i Nørrejylland; begge oprettedes som gensidige Selskaber i Forbindelse med tidligere oprettede Løsøreforsikringer, men endnu midt i 80erne var deres Forsikringssum for Bygninger kun ca. 20 Mill. Kr. for hver. Det store Selskabs Privilegier, de mange Vanskeligheder og Formaliteter, der var forbundne med at træde ud deraf, gav det et faktisk Monopol, der først blev brudt ved Loven af 1889, hvorefter ogsaa andre gensidige Foreninger for Forsikring af faste Ejendomme, der underkastede sig Justitsministeriets Tilsyn og opfyldte en Række nærmere angivne Betingelser, fik samme legale Rettigheder som den »almindelige«.

I Henhold til den nævnte Lov er anerkendte — foruden de to allerede bestaaende Selskaber — i 1890: Østifternes Brandforsikring for mindre Landbygninger; i 1906: Forsikringsselskabet »Vermund«; i 1908: Danske Grundejeres Brandforsikring og Husmandsbrandkassen. De tre førstnævnte arbejder saavel i By som paa Land; den sidstnævnte er et Udtryk for Husmandsstandens i de senere Aar stærkt fremtrædende Bestræbelser for selv at hævde sine Standsinteresser og skabe sine egne Institutioner; den staar i nøje Forbindelse med de andre Husmandsorganisationer.

Brandforsikringspræmien for samtlige Bygninger paa Landet i Danmark var for 1910 $3\frac{1}{4}$ à $3\frac{1}{3}$ Mill. Kr. eller omkring $1\frac{1}{2}$ p. m. gennemsnitlig.

Angaaende Brandskadernes Antal og Aarsager skal meddeles nedenstaaende Uddrag af den Statistik, der udarbejdes herom af »Landbygningernes almindelige Brandforsikring«. For den samlede Bygningsbrandforsikring paa Landet bliver Tallene naturligvis væsentlig højere ($\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{3}$ højere), men der foreligger ikke Materiale til en

	Forsikringssum i Mill. Kr.		
	1909	1910	1911
Alm. Brandforsikring*).....	1620.1	1645.9	1692.4
Mindre Landejendomme i Nørre-Jylland.	161.6	138.3	134.1
Thisted Amts	33.8	34.4	35.8
Østifternes *)	354.0	361.5	374.5
Vermund **)	—	24.6	33.5
Danske Grundejeres **)..... ca.	20.0	54.9	73.3
Husmandsbrandkassen	67.0	87.8	123.1
Ialt...	2256.5	2347.4	2466.7

saadan samlet Opgørelse. Tallene angiver de gennemsnitlige aarlige Antal eller Beløb for de 5 sidste Regnskabsaar og omfatter ikke Selskabets Forsikringer i Hovedstaden.

Aarsag	Gnstl. aarligt Antal Brande			Gnstl. aarligt Skadesbeløb Kr.
	Beviste	Formodede	Tilsammen	
Forsæt.....	22	38	60	559000
Uagtsomhed.....	181	47	228	813000
Bygningsmangler.....	68	64	132	442000
Lynild	121	4	125	328000
Anden Hændelse.....	95	51	146	800000
Tilsammen...	487	204	691	2942000
Ubekendt	—	—	139	905000
Ialt...	—	—	830	3847000

Endnu et Materiale til Oplysning om dansk Bygningsbrandforsikring skal fremdrages, idet der i Indberetningerne om Vurderingerne til Ejendomsskyld i 1909 er medtaget ikke blot hver enkelt Ejendoms samlede Værdi, men

*) Med Fradrag af Byejeendomme.

**) Uden Fradrag af Byejeendomme.

tillige dens Assurancesum. Dette Materiale er bearbejdet af Statens statistiske Bureau *).

Af det herom udgivne Tabelværk er uddraget nedenstaaende Oversigter:

	Antal Ejen- domme	Samlet Værdi Mill. Kr.	Assu- rance Mill. Kr.	Assurance i Forhold til Værdi pCt.
Hovedstaden	18437	1724	1266	73
Provinsbyerne	63462	964	732	76
Landdistrikterne	310300	3422	2131	61
Hele Landet	392199	6110	4119	67

Til nærmere Specificering af Ejendommene i Landdistrikterne meddeles følgende:

	Antal Ejen- domme	Samlet Værdi Mill. Kr.	Assu- rance Mill. Kr.	Assurance i Forhold til Værdi pCt.
Landbrug til Værdi:				
over 50000 Kr.	4758	522.7	279.7	53
20—50000 —	32660	967.2	481.2	50
8—20000 —	48987	605.3	352.2	58
under 8000 —	92156	406.2	264.4	65
Smaaejend., Boliger . . .	108033	585.6	537.7	92
Møller, Mejerier, Fa- brikker	4545	107.7	106.6	99
Stats- og kommunale Ejendomme	8175	101.7	93.7	92
Skovejendomme	1223	95.0	5.5	—
Ubebyggede Grunde . . .	9763	30.6	—	—
Ialt	310300	3422.0	2121.0	61

*) Vurderingen til Ejendomsskyld pr. 1. Juli 1909. Statistisk Tabelværk, 5. Række, Litra E, Nr. 6.

Naar den her anførte samlede Assurancesum er noget lavere end den i den samlede Oversigt for de forskellige Selskaber Side 560 anførte (for 1909), skyldes det bl. a., at Assurancesummerne for Privatbanernes Bygninger, Kirker (til Beløb ca. 65 Mill. Kr.) m. fl. ikke er medtagne i Vurderingen til Ejendomsskyld, ligesom der i den nævnte Oversigt, som bemærket, indgaar en Del Købstadejendomme. Statens Jernbanestationer, Havnebygninger o. lign. vurderes heller ikke til Ejendomsskyld, men da de er forsikrede i Statsbrandforsikringsfonden, indgaar de ikke i Tallene for de anførte Selskaber.

Assurancesummen er, som det vil ses af Tabellen, for visse Ejendomsgrupper urimelig høj i Forhold til Ejendommenes hele Værdi*); det gælder navnlig om industrielle Ejendomme. For Mejerier har det f. Eks. vist sig, at Assurancesummen er $\frac{1}{3}$ højere end Vurderingen. Ved de største Landbrugsejendomme kommer det Forhold til at gøre sig gældende, at adskillige af dem har kostbare Hovedbygninger, ofte Slotte af kunstnerisk eller historisk Værdi, der er forholdsvis højt assurerede.

(Sluttes.)

---

*) Fra sagkyndig Side er denne »Overvurdering« skønnet at være gennemsnitlig ca. 30 pCt. Jfr. Landstingets Forhandlinger 1910—11 om Statspolitiet.

Statskonsulenternes Indberetninger for Aaret 1911.

II.

Beretning fra Statskonsulent i Hesteavl, særlig med
Hensyn til Avl af svære Heste, *J. Jensen.*

Om Aaret 1911 er der for min Virksomheds Vedkommende ikke meget Nyt at meddele. Jeg har som sædvanlig ledet Kaaringerne over svære Hingste, hvilke paa faa nær var tilfredsstillende, baade kvantitativt og kvalitativt. Derimod har jeg kun kunnet overkomme nogle faa Hoppekaaringer i den knappe Tid, der er mig levnet dertil. I Følge min Instruks skal jeg saa vidt mulig deltage som fast Kaaringsmedlem i Hesteavlsforeningernes Kaaring af svære Hingste og Hopper; men da Kaaringstiden kun varer ca. 5 Uger, fra Slutningen af Februar til Begyndelsen af April, og Hingstekaaringerne deraf tager mindst den halve Tid, bliver der kun faa Dage til Hoppekaaringer, saa meget mere som Marts Maaned i andre Retninger ogsaa er min travleste Tid.

Siden Hesteavlsforeningerne er vokset til et Antal af over 200 alene i Jylland, er Kaaringsarbejdet blevet uoverkommeligt for Enkeltmand, selv efter at man har indskrænket Hoppekaaringernes Afholdelse til hvert 3. Aar. Der er derfor af Hesteavlsforeningerne valgt Kaarings-Suppleanter for hvert af Jyllands Amter. Paa Fyn for-

anstattes Hoppekaaringerne afholdte af De samvirkende Hesteavlforeninger.

Disse Hoppekaaringer har i de mange Aar været mig en nødvendig Hjælp til at lære Landets Hoppebestand at kende, baade hvad Ydre og Afstamning angaar, ligesom de ogsaa har været benyttede til Antagelse af Hopper til Stambogen.

Kaaringerne er det eneste Sted, hvor Fællesdommer-Institutionen er paabudt og praktiseret igennem en Aarrække, og der er ingen Tvivl om, at det sagkyndige Publikum erkender dens Nytte, ja Nødvendighed. Vort Præmiesystem med de talrige suveræne Dommerkomiteer, der arbejder efter forskellige Principper, kan selvfølgelig ikke fremme bl. a. Ensartethed i strengere Forstand.

M. H. t. Stambogsføringen er der sket den Forandring, at »De samvirkende danske Landboforeninger«, der udgiver Stambøgerne, har truffet den Bestemmelse, at Optagelse af en Hingst betales med 15 Kr. og af en Hoppe med 4 Kr. Og der var ikke en eneste Hingstejer, der undslog sig ved at betale denne nye Skat; men Spørgsmaalet bliver rigtignok, om Hoppeejerne vil vise sig lige saa villige. Efter den hidtidige Norm optages der ca. 35 Hingste og ca. 350 Hopper aarlig. Da tilmed Stambogen over jydsk Heste kan sælges og derigennem viser, at den har Livsbetingelser, kan man sikkert betragte Sagen som blivende, saa meget mere som dens Eksistensberettigelse fremgaar af, at man i Slesvig, hvor Avlen nu er helt jydsk, kræver, at Mødrene til de Hingste, der opkøbes i Jylland og fremstilles ved den slesvigske obligatoriske Kaaring, skal være indførte i Stambogen for at Sønnerne kan kaares. Ved Forhandling med Formanden for Kaaringskommissionen, Hs. Ekszell. Greve *Schimmelman*, har jeg foreløbig opnaaet den Lempelse, at Hingstene, der findes gode nok dertil, kan kaares, naar jeg godkender Afstamningen.

For al Handel med Avlsdyr, baade ud- og indadtil,

bliver Stambogsføring mere og mere en Nødvendighed. I Aarets Løb er udkommen 18. Hefte af Hingstestambogen. Ligesom denne i flere Aar er udkommen aarlig, er det Bestemmelsen, at dette fremtidig ogsaa skal gælde for Hoppestambogen.

I Følge Husdyrlovens § 13 skal jeg for de svære Hestes Vedkommende udtage Hopper til Bedækning ved enkelte udsøgte, statsunderstøttede Foreningshingste i et Antal af 10 pr. Hingst, for gennem en saadan Parring at fremme Avlen. Denne Foranstaltning har nu igennem flere Aar staaet sin Prøve, idet der er stærk Efterspørgsel efter at komme til de enkelte udpegede Spidser, i Reglen kun et Par Stykker blandt de jydsk Hingste, medens man ikke vil bringe det Offer at sende en Hoppe langt bort til Bedækning af en mere ordinær Hingst, selv om Bedækningspengene bliver stærkt reducerede. Folk véd godt, at det kun er gennem det bedste, at der er noget at vinde, og der er mange, der vil bringe Ofre derfor.

I Sommertiden har jeg besøgt de allerfleste Hingsteskuer og en Del større Dyrskuur. For Forsøgslaboratoriet har jeg foretaget nogle Rejser i Anledning af Fødringsforsøgene, der udføres med Plage paa Fyn. Af Møder har jeg ikke deltaget i ret mange, og af Foredrag har jeg holdt 8, hvoraf de fleste ved Hingstekaaringerne. Derimod har jeg udfoldet en ret betydelig litterær Virksomhed og haft en ikke ringe Korrespondance.

Beretning fra Statskonsulent i Hesteavl, særlig med Hensyn til Avl af lettere Heste, J. C. A. Schwarz-Nielsen.

Paa Sjælland afholdtes Afkomsskuerne i 1911 i Maj Maaned. Det var væsentlig kun de yngre Hingste, som stillede Afkom, altsaa for første Gang. Af Frederiks-

borghingstene stillede 5 syvaarige, 2 otteaarige og 2 ældre Hingste Afkom. Af disse blev 3 Hold sat i Kl. II B, 1 i Kl. III A, 1 i Kl. III B og 2 i IV Kl. Afkommet efter den ene af de ældre Hingste sattes i Kl. III B, efter den anden blev det ikke bedømt, da der kun stilledes 7 Stkr. Af Hingste af fremmed Halvblod, alle svært Halvblod, stilledes Afkom efter 5 yngre Hingste. 4 Hold sattes i Kl. III B, 1 i Kl. IV. Afkommet efter to ældre Hingste blev sat: 1 i Kl. III A, 1 i Kl. III B.

For dette Aars Afkomsskue, hvor det normalt kun var de yngre Hingstes Afkom, der skulde bedømmes, er det i Henhold til ovenstaaende karakteristisk, at medens Kl. II opnaaedes af 3 Hold i Frederiksborgafdelingen og 1 Hold kom i Kl. III A, naaede intet Hold i Afdelingen for fremmed Halvblod (det svære Halvblod) højere end i Kl. III B. Der var ikke stillet Afkom efter en eneste Hingst af let Halvblod. Deraf kan vel med Bestemthed sluttes, at i Øjeblikket har den lette Halvblodsavl kun ringe Udbredelse blandt Opdrætterne og mangler disses Sympathi. Konkurrencen staar for Øjeblikket mellem den svære Halvblodsavl og Frederiksborgavlen. For den opvoksende Hingstebestand, som nu er traadt i Virksomhed, er Dommen foreløbig faldet ud til Fordel for Frederiksborgavlen.

Angaaende Aarets Skuer, Indmeldelserne af Individer paa de forskellige Steder og Forholdet mellem Indmeldelser af lettere Heste og Trækheste henvises til følgende Tabel. Det vil ses, at Forholdene paa disse Omraader stiller sig saa omtrent ens for 1910 og 1911. Det største Antal Individer fremstilledes paa Fælles- og Jubilæumsskuet i Hillerød, af Hopper alene 117 Frederiksborghopper og 27 Halvblodshopper. For Frederiksborgafdelingen blev denne Udstilling en Succes, som sikkert vil tjene til yderligere at bestyrke Opdrætterne i den af de fleste nu valgte Avlsbranche. I det hele synes der nu ingen Tvivl om, at man paa Sjælland i den lettere Avl mere og mere samler sig om enten

Dato	Skue	Hingste (indmeldte)						Hopper (indmeldte)		Samlet Antal (ældre Hingste ikke medtaget)	
		Frb. Halvblod		Fremmed Halvblod		Frb. Halvblod	Fremmed Halvblod	Lette Heste	Træk- heste		
		3 Aar	2 Aar	3 Aar	2 Aar						
$\frac{31}{6}$ og $\frac{1}{6}$	Næstved	11	11	3	4	53	3	85	3		
$\frac{1}{6}$	Ringsted	1	8	»	»	28	»	37	3		
$\frac{7}{6}$	Roskilde	1	7	2	2	»	»	12	14		
$\frac{7}{6}$ og $\frac{8}{6}$	Præstø	4	16	7	5	56	21	109	18		
$\frac{9}{6}$	Haslev	1	6	1	1	50	1	60	4		
$\frac{10}{6}$	Sorø	2	3	»	1	19	»	25	5		
$\frac{13}{6}$ og $\frac{14}{6}$	Faxe	4	3	6	5	20	22	60	15		
$\frac{20}{6}$	Slagelse	2	»	1	7	13	11	34	48		
$\frac{22-25}{6}$	Hillerød	25	27	3	3	117	27	202	6		
$\frac{28}{6}$	Jyderup	3	5	3	5	8	5	29	32		
	Tilsammen 1911....	54	86	26	33	364	90	653	148		
	— 1910....	77	118	23	33	362	100	713	157		

Frederiksborgavlén eller den svære Halvblodsavl. For den lettere Halvblodsavl er der kun liden og spredt Sympathi. Det skyldes i høj Grad Hoppecentret »Sjælland«s Virksomhed i Forbindelse med Afkomsskuerne, at denne bestemte Skelnen mellem disse to Avlsbrancher har bragt Avlen i et rationelt Spor, som garanterer os en paalidelig Fremgang med disse som indbyrdes konkurrerende. Tiden vil vise, hvilken af dem der i Længden faar Overtaget. I Øjeblikket er Frederiksborgavlén absolut dominerende. Som det senere ses, er det modsatte Tilfældet paa Fyn, hvor Frederiksborgavlén saa at sige er blevet helt undertrykt og tilsidesat af den svære Halvblodsavl.

Ved Kaaringerne er Deltagelsen i glædelig Fremgang. Frederiksborg Amt udmærker sig fremfor de andre ved gennem sin Opdrætterforening at have samlet saa at sige hele Amtet til fælles Deltagelse i disse aarlige Kaaringer og den aarlige Hingsteranging, denne henlagt til kort forinden Bedækningstiden. At faa dette System for Frederiksborgavléns Vedkommende gennemført over hele Sjælland skulde være en af de paa Marts-mødet 1911 etablerede samvirkende Hesteavlforeningers Opgaver. Kaaringssystemet har nemlig i de senere Aar kun ufuldkomment været gennemført i de andre Amter. I Ringsted har der saaledes ikke været afholdt Kaaring, skønt tidligere Kaaringer der har været stærkt besøgte og har vakt fortjent Opmærksomhed. I Sorø var Kaaringsmødet godt besøgt, og ogsaa i Præstø Amt, hvor de en Tid helt var hendøde, synes de nu Aar for Aar igen at tiltage i Tal og Anseelse. Det synes at vise sig heldigt til Hoppekaaringerne ogsaa at henlægge Føl- og Plageskuer, hvor der uddeles mindre Præmier for godt Hold af de unge Dyr.

Statshingsteskuet afholdtes i Roskilde fra 20. til 22. Juli. Af Hingste til sværere Brug var der indmeldt 45 imod 132 lettere. Tallene er forøgede med henholdsvis 4 og 6 fra det forudgaaende Aar. Af Frede-

riksborghingste var indmeldt 91, hvoraf 38 fireaarige, af Halvblodshingste 41, deraf 14 fireaarige. Et stort Antal afvistes. Af de fireaarige Frederiksborhingste fik saaledes kun 2 III Præmie, 5 IV Pr. og 4 V Pr., 4 kendtes »Brugbar«. Af det fremmede Halvblod fik 1 IV Pr. og 2 V Pr. Fremstillingen af yngre Hingste maa derfor for begge Avlsbranchers Vedkommende siges at have været mere flertallig end god. For første Gang uddeltes der en I Pr. i saavel Frederiksborgafdelingen som i Halvblodsafdelingen; baade Guldfux Frb. 169, ved Unge Zarif 96 af en Halsnæshoppe, og Baggesen HI 87, ved Ruthard, oldb. Stb. 1255, af Lenni IV, oldb. Stb. 9753, Hovedbeskeleren i Hoppecentret »Sjælland«, tildeltes denne. Køreprøven forløb godt.

Hoppecentret »Sjælland« afholdt sin Auktion den 9. September 1911. Der bortsolgte 4 Frederiksborgføl og 30 Føl af svært Halvblod, hvoraf Frederiksborgføllene og 18 Halvblodsføl var af eget Tillæg, 11 ved Baggesen, 7 ved Birger. Føllene var de bedste, Centret endnu har bragt paa Markedet. Hoppebestanden er god. Alt ovenfor er omtalt Centrets betydningsfulde Virksomhed, særlig betydningsfuld ved at tjene til at bringe hele den vanskeligt systemsatte lettere Avl ind i rationelt Spor. Det tør derfor haabes, at den Centret hidtil tildelte Statsunderstøttelse ikke skal berøres af det nødvendiggjorte Sparesystems Indførelse.

Opdrætningsanstalten »Toftegaard«s Betydning som Led i de for den lettere Hesteavl Fremme betydningsfulde Foranstaltninger vinder Aar for Aar mere Anerkendelse. Atter i Aar har en større Opvisning med Støtte af Stifterens Arvinger fundet Sted.

I min sidste Aarsberetning omtaltes Frederiksborgvennernes Møde i København den 4. Marts 1911 og de dersteds vedtagne Resolutioner. Da der af Krigsministeriet nu i Foraaret atter er gjort Indkøb af Fuldblodshingste til Remonteproduktion, tør det vel antages, at man har taget Beslutning om fremdeles at fortsætte

med den hjemlige Remonteavl. Mødet blev ret pludselig sammenkaldt paa Foranstaltning af de Frederiksborgvenner, der med Ængstelse saa den unaturlig stærke Tilstrømning, der fandt Sted til de Kaaringer, som foranstaltedes af Selskabet til Køre- og Ridehestens Fremme, i hvis Haand ogsaa Kaaringen til Krigsministeriets Hingste var lagt. Kun dette sidste i Forbindelse med de til Selskabet for Øjemedet af Staten knyttede Rettigheder kunde forklare Opdrætternes pludselige Tilslutning til denne Forening, hvis Maal forøvrigt er det store Tal af Opdrættere imod. Frygten for, at Avlen derved og ved indirekte Støtte af Staten skulde blive bragt ind i et nyt Spor, modsat det, man med tilfredsstillende Resultat havde fulgt de sidste Aar, greb Opdrætterne. Det var et Principspørgsmaal i Avlen, det drejede sig om. Man mente derfor, at der snarest maatte tages til Orde i denne Sag. Mulig det nu, da intet direkte Resultat af Mødet er at paavise, vil vise sig, at Frygten var noget forhastet. Meget synes allerede at tyde derpaa. Sikkert har Mødet dog alligevel haft sin Betydning. Man har der faaet Lejlighed til at blive bekendt med Opdrætternes Opfattelse af Remonteavlsspørgsmaalet, Faren ved paany at kaste sig ind i Krydsningsavlen med det fremmede lettere Halvblod er blevet pointeret, og man har Frederiksborgvennernes bestemte Udtalelse for, at de hellere ser Rytteriremonterne indkøbte i Udlandet, end de vilde udsætte sig for at faa vor hjemlige Landavl paany paa-virket ved Indblanding med let Halvblod, om dette skulde være fornødent, for at fremhjælpe Remonteavlens.

Paa Fyn er den lette Hesteavl nu kommet ind i et fast og bestemt Spor, og Fremgangen, om end langsom, tør vist siges at være sikker. Der arbejdes i Fællesskab over det hele mod et bestemt Maal, $\circ$: Akklimatiseringen af den overførte svære Halvblodshest, navnlig den oldenborgske. De to Foreninger, hvoraf den ene samler samtlige Opdrættere ved sine aarlige Hingste- og

Hoppekaaringer, som afholdes rundt omkring paa Øen paa de Egne, hvor Tilslutningen til den lettere Avl er størst, den anden paa Formandens Initiativ og med hans Støtte samler Eliten af Avlen til det store Skue paa Brahetrolleborg, arbejder i bedste Forstaaelse mod det samme Maal. Atter i Aar har den førstomtalte Forenings sædvanlige Hoppefølindkøb i Oldenburg fundet Sted. Ved disse Føls Bortauktionering øges og bedres vor hjemlige Hoppebestand fra Aar til Aar. Tilgangen af fireaarige Hingste til Statsskuet i Fjor var den bedste, der endnu er set. 4 af de bedste, de højest præmierede, var forinden kaaret i I Kl. Man har derfor Grund til at se paa Avlens Fremtid med Fortrøstning. Alle de omtalte fire Hingste var indførte, de to af Foreningen til den lette Hesteavls Fremme som Føl.

Paa Bornholm afholdtes Stats- og Foreningsskuet i Almindingen den 29. og 30. Juni. Der var af Frederiksborghopper indmeldt 61, nemlig 38 Følhopper og 23 treaarige. De svære Heste repræsenteredes ved henholdsvis 7 og 3, ialt 10. Af treaarige Frederiksborg-hingstplage var der 6, deriblandt Rolf Krake — ved Hermod af en Petrushoppe —, som af Foreningen til Hesteavlens Fremme er blevet købt som Foreningshingst, da Bornholmerne nødig vilde se denne lovende Plag fjærnet fra Øen. Ved Afkomsskuerne fik 3 af Øens Hingste for første Gang deres Afkom i II. Kl., hvad der jo tyder paa, at Avlen paa Bornholm er i glædelig Fremgang. Med Forventning imødeses, hvorledes Afkommet efter de senest indkøbte Foreningshingste, nemlig Dan, ved Frode Baarse, af en Hoppe, hvori en Del fremmed Blod (holstensk og oldenborgsk), og Dandy, ved Primus Manfred af en Pegasusshoppe, vil falde ud. Dandy har desværre ikke vist sig meget frugtbar, hvad der maaske kan hidrøre fra, at den har været stærkt brugt. Dette kan da maaske ændre sig med Aarene.

For alle Tilfældes Skyld har Foreningen, hvem den tilhører, købt den ovenfor omtalte Rolf Krake.

Centret staar i Øjeblikket med den bedste Hoppebestand, det endnu har haft. Det synes at være blevet anbragt paa et heldigt Sted og under dygtig Ledelse. De belærende Maalinger og Vejninger, som i sine Enkeltheder er meddelte i Statsdyrskuekommissionens Beretning, hvortil henvises, fortsættes fremdeles.

Af Remonter er der i Fjor blevet opkøbt omtrent det samme Antal som i de forudgaaende Aar og til de sædvanlige Priser. I Forhold til Nutidens gængse Priser paa unge, ligealdrende Frederiksborgheste maa det vel siges, at disse Remontepriiser er smaa, naar der ses hen til, hvor meget der tabes paa de Individider, som bliver vragede. En Forhøjelse af Remontepriiserne bliver sikkert nødvendig, om Opdrætternes Interesse for Remontevalen skal vedligeholdes, endsige øges.

Handelsforholdene har i det forløbne Aar ligesom Aaret forud stillet sig særdeles gunstigt. Priserne har været saa høje som nogensinde, og Hestene rives bort i den unge Alder, saa det er næsten ikke muligt at opdrive fuldaarige Handelsheste. Desværre medfører den stærke Efterspørgsel, at mange gode Følhoppeemner gaar tabt for Avlen. Særlig paa Bornholm klages der derover. Medens Gennemsnitsprisen paa 3¹/₂ aarige lettere Heste vel omtrent, efter hvad der er indberettet fra de forskellige Egne, kan sættes til ca. 700 à 750 Kr., saa meddeles der fra Bornholm, at man der har opnaaet Priser i Begyndelsen af Efteraaret langt højere end nogensinde før, ja op til 850 Kr. for treaarige og til 950 Kr. for fuldaarige Heste.

Almindelig Opmærksomhed har det vakt, at der for første Gang i Aar med Held har været afholdt et større Marked i Haslev. Der skal her have været samlet henimod de 500 Heste, som paa jydsk Vis anbragtes i og fyldte Gaderne. Der skal have været mange Købere,

endog udenlandske, og Handelen gik livligt. Frederiksborghesten skal have været absolut dominerende i Tal og gav Markedet sit Præg. Hvis dette er Tilfældet — desværre var jeg af tjenstligt Hverv andetsteds forhindret i at være til Stede —, da er det vel ikke dristigt at paastaa, at det skyldes, at der alt nu ved at fremme Avlen i en bestemt Retning og med et bestemt Maal for Øje er opnaaet en saa stor Ensartethed i Produktionen, at man paa Basis deraf har kunnet etablere Markedet. Det gode Marked kan kun skabes i de Egne, hvor Avlen drives rationelt, hvor Avlsproduktet øver sin Tiltrækningskraft paa Køberne — inden- som udenlandske —, som véd, at der paa dette bydes dem et større Udvalg af den Vare, som de søger. Vi ser det i Jylland, vi ser det overalt, hvor en rationel Avl har skabt en i Praksis anvendelig og søgt Type eller Race. Men ogsaa kun der. Blandingsavl vil aldrig kunne skabe de større Markeder. Markedernes Størrelse og Tiltrækningskraft stempler derfor Egnens Hesteproduktion. I Bevidstheden derom har man da ogsaa Lov til at glæde sig ved, at der paa Sjælland nu har begyndt at vise sig Muligheden af at kunne præstere et Marked, hvad der tidligere har været helt udelukket, skønt oftere forsøgt.

Med Forventning imødeses Resultatet af Forhandlingerne om Husdyrloven, som i Øjeblikket er i Udvalg i Folketinget. Det store Flertal af Opdrættere af lettere Heste ønsker, at Ændringerne, om Loven gennemføres, nærmest maa indskrænke sig til en Reduktion i Tilskuddene, hvis Sparesystemet absolut kræver dette. Man er paa det rene med, at der vanskelig vil kunne træffes nye Foranstaltninger, som paa en Gang tilfredsstiller baade de i den svære og i den lettere Hesteavl interesserede. Paa Sjælland giver man nødvendig Afkald paa eet større aarligt Skue, hvor, som hidtil ved Statsskuet i Roskilde, hele Øens Hingstebestand kunde samles til fælles Konkurrence. Ogsaa tillægger man de der af-

holdte Præstationsprøver stor Betydning for Avlen og vil ikke gerne have dem henlagte til den ublide Aarstid. Endvidere gør man gældende, at Individerne i den lettere Hesteavl ikke bør paatrykkes Statens Stempel, før de er fuldt udviklede, altsaa i 4 Aars Alderen. Der er desangaaende gjort Henvendelse af Avlens Autoriteter til de bevilgende Myndigheder.

Som sædvanlig har jeg i Aarets Løb overværet saa mange Skuer, Afkomsskuer, Kaaringer og Følpræmieringer, som det har været mig muligt. Som Deltager i De samvirkende sjællandske Landboforeningers Fællesrejse til Paris fik jeg Lejlighed til at bese det dersteds afholdte store Hesteskue, der frembød den største Interesse. Jeg har derom givet Meddelelse i en Landbrugstidende. Med delvis Støtte fra Ministeriet har jeg endvidere besøgt det store Hesteskue i Lahtis i Finland, hvortil jeg var indbudt som Hædersgæst. Desværre fik jeg, dels paa Grund af et Ildebefindende, dels paa Grund af det abnorme Uvejr, som gjorde al Fremvisning paa Dyrskuepladsen de to sidste Dage, hvortil der var henlagt forskellige Opvisninger, Travløb m. m., umulig, ikke saa klart et Overblik over de finske Hesteavlsforhold, som jeg kunde have ønsket og havde haabet. Dog saa meget fik jeg konstateret, at i faa Lande er man saa ensidige Renavlsdyrkere som i Finland, at det er Livets Erfaring og Skuffelserne ved de oftere prøvede Krydsningsforsøg, der har ført dette med sig. Professor *Prosch's* Lære og Navn holdes der højt i Ære. Ret mange af hans gamle Elever træffes derovre, mest Dyrlæger.

Stambog over Heste af lettere Race, Bind IX, er lige færdig i Trykken og udkommer en af de første Dage. I Bindet er optaget 127 Individder, nemlig 32 Hingste og 95 Hopper. Af disse er 20 Hingste og 75 Hopper hørende til Frederiksborgafdelingen, 12 Hingste og 20 Hopper til det fremmede svære Halvblod. For første Gang er de ved Stambogsudvalgets Møde den 23. Januar 1910 vedtagne Ændringer i de hidtil bestaaende

Optagelsesbestemmelser blevne gennemførte. Herved er der givet Hingste, faldne efter fremmed Halvblod, med visse Indskrænkninger, Adgang til at optages og virke som Beskelere i Frederiksborgafdelingen. At dette kan blive af skæbnesvanger Betydning er ikke udelukket, dog næppe sandsynligt. Sikkert er det, at Spørgsmaalet om, hvorvidt vi fremtidig fremdeles vil bestræbe os for at holde vor Frederiksborgavl som en selvstændig, af det fremmede Halvblod uafhængig Avl, eller om vi ønsker i større eller mindre Grad at benytte dette til Indkrydsning, saaledes er lagt i Opdrætternes Haand. Opdrætternes Valg bestemmer Svaret.
